

Październik 2015 r.

Niniejsze zestawienie nie jest dla Trybunału wiążące i nie ma charakteru wyczerpującego

Ekstradycja i kara dożywotniego pozbawienia wolności

Zobacz również opracowanie ["Kara dożywotniego pozbawienia wolności"](#).

Artykuł 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka:

"Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu."

Nivette przeciwko Francji

3 lipca 2001 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, obywatel Stanów Zjednoczonych, podejrzany o zamordowanie swojej przyjaciółki, podniósł w szczególności, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby naruszenie Artykułu 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, gdyby został skazany na dożywotnie pozbawienie wolności bez żadnej możliwości przedterminowego zwolnienia.

Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Zwracając uwagę w szczególności, że Prokurator Okręgowy Hrabstwa Sacramento przyrzekła pod przysięgą, że niezależnie od okoliczności, stan Kalifornia nie powoła się na szczególne okoliczności będące wymogiem orzeczenia kary śmierci lub dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia oraz że jej przyrzeczenie wiąże zarówno jej następców prawnych, jak i stan Kalifornia, Trybunał uznał, że gwarancje uzyskane przez rząd francuski oddaliły zagrożenie skazania skarżącego na karę pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia. Tym samym ekstradycja nie mogła narazić go na poważne ryzyko poddania traktowaniu lub karaniu zabronionemu przez Artykuł 3 Konwencji.

Zobacz też: [Olaechea Cahuas przeciwko Hiszpanii](#), wyrok z 10 sierpnia 2006 r.

Einhorn przeciwko Francji

16 października 2001 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, obywatel Stanów Zjednoczonych, opuścił USA po tym, jak został oskarżony o zamordowanie swojej byłej partnerki. Został uznany winnym morderstwa i skazany *in absentia* na dożywotnie pozbawienie wolności. Rząd francuski zgodził się na ekstradycję uzasadniając, że skarżący skorzysta z nowego i sprawiedliwego procesu jeśli powróci do Pensylwanii oraz że nie grozi mu kara śmierci. Skarżący odwołał się, a francuski *Conseil d'Etat* odrzucił jego odwołanie. Skarżący podniósł przed Trybunałem, że zgoda na ekstradycję została wydana z naruszeniem Artykułu 3 Konwencji, w szczególności dlatego, że istniało prawdopodobieństwo wymierzenia mu kary dożywotniego pozbawienia wolności bez realnej możliwości złagodzenia wyroku lub warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Powtarzając, że nie można wykluczyć, że wymierzenie nieredukowalnej kary dożywotniego pozbawienia wolności może wzbudzać wątpliwości w świetle Artykułu 3 Konwencji oraz odwołując się w tym zakresie do dokumentów Rady Europy na ten temat¹¹, Trybunał doszedł do wniosku, że nie można również wykluczyć, iż ekstradycja osoby do stanu, w którym grozi mu skazanie na karę dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia może wzbudzać wątpliwości w świetle Artykułu 3 Konwencji.

¹¹ Patrz sprawozdanie ogólne dotyczące traktowania więźniów odbywających długoletnie wyroki, sporządzone przez Podkomitet nr XXV Europejskiego Komitetu ds. Problemów Związanych z Przeszłością (Rada Europy, 1977) oraz Rezolucja (76) w sprawie traktowania więźniów odbywających długoletnie wyroki, przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy w ramach prac Podkomitetu.

W niniejszej sprawie Trybunał zauważył jednak, że Gubernator stanu Pensylwania może zamienić karę dożywotniego pozbawienia wolności na inną karę, której czas trwania pozwala na zastosowanie przedterminowego zwolnienia. W związku z tym, choć możliwość przedterminowego zwolnienia więźniów odbywających karę dożywotniego pozbawienia wolności w stanie Pensylwania była ograniczona, nie można z tego jednak wnioskować, że jeśli skarżący zostaliby skazani po nowym procesie w Pensylwanii na karę dożywotniego pozbawienia wolności, to nie mogłoby uzyskać warunkowego zwolnienia, a nie przedstawił on żadnego dowodu, który nakazywałby wyciągnięcie takich wniosków.

Harkins i Edwards przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

17 stycznia 2012 r. (wyrok)

Obaj skarżący stali w obliczu ekstradycji z Wielkiej Brytanii do Stanów Zjednoczonych gdzie, jak utrzymywali, groziła im kara śmierci lub dożywotnie pozbawienie wolności bez możliwości zwolnienia warunkowego. Władze USA zapewniły, że w ich sprawach nie zostanie wymierzona kara śmierci, a maksymalną grożącą im karą było dożywotnie pozbawienie wolności.

Odnosnie do ryzyka dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości zwolnienia warunkowego Trybunał stwierdził, że **nie nastąpi naruszenie Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, **jeśli skarżący zostaną poddani ekstradycji** do Stanów Zjednoczonych, uznając iż żaden ze skarżących nie wykazał istnienia realnego ryzyka naruszenia Artykułu 3. W sprawie pierwszego skarżącego Trybunał nie został przekonany, iż orzeczenie w Stanach Zjednoczonych bezwzględnej kary dożywotniego pozbawienia wolności byłoby rażąco nieproporcjonalne. W chwili popełnienia zarzucanego przestępstwa miał więcej niż 18 lat, nie zostało u niego zdiagnozowane zaburzenie psychiczne, a zabójstwo stanowiło element usiłowania dokonania rozboju z użyciem broni palnej – okoliczność obciążająca. Ponadto nie został on jeszcze skazany, a nawet jeśli zostałby uznany winnym i skazany na obowiązkową karę dożywotniego pozbawienia wolności, przetrzymywanie go w więzieniu przez resztę życia może nadal być uzasadnione. Gdyby tak nie było, Gubernator Florydy oraz Rada ds. Ułaskawień stanu Floryda mogą, co do zasady, zdecydować o złagodzeniu kary. Odnosnie do drugiego skarżącego, groziła mu uznaniowa kara dożywotniego więzienia bez możliwości zwolnienia warunkowego. Biorąc pod uwagę, że kara taka mogłaby zostać nałożona tylko po rozważeniu przez sędziego prowadzącego rozprawę wszystkich istotnych czynników i tylko po uznaniu za winnego popełnienia zabójstwa z premedytacją, Trybunał uznał, iż taki wyrok nie byłby rażąco nieproporcjonalny.

Babar Ahmad i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 kwietnia 2012 r. (wyrok)

Skarżącym przedstawiony został szereg zarzutów związanych z działalnością terrorystyczną w Stanach Zjednoczonych, które to zwróciły się o ich ekstradycję. Skarga dotyczyła ryzyka odbywania wyroku w więzieniu typu super-max, gdzie skarżący mogliby zostać poddani specjalnym środkom administracyjnym, a także skazania na nieredukowalną karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Trybunał uznał, w odniesieniu do piątki skarżących², że jeśli zostaną poddani ekstradycji do Stanów Zjednoczonych, długość potencjalnie nałożonych na nich kar **nie będzie stanowić naruszenia Artykułu 3 Konwencji**. Trybunał zauważył w szczególności, że nie było pewne, że – w razie ekstradycji – skarżący zostaliby skazani ani że zostałaby orzeczona wobec nich uznaniowa kara dożywotniego pozbawienia wolności. Jednakże nawet jeśli taka kara zostałaby nałożona na skarżących, biorąc pod uwagę ciężar zarzutów, Trybunał nie uznał jej za rażąco nieproporcjonalną. Ponadto, z uwagi na fakt, że żaden ze skarżących nie został jeszcze skazany ani nie rozpoczął odbywania kary, Trybunał uznał, że nie wykazali oni żeby – po ekstradycji – ich osadzenie w więzieniu w Stanach Zjednoczonych nie służyło żadnemu uzasadnionemu celowi penologicznemu. Pozostawało niepewnym czy, w razie zaistnienia takiej okoliczności, władze USA odmówią skorzystania z mechanizmów dostępnych w ich systemie w celu skrócenia potencjalnych kar wymierzonych skarżącym.

² Badanie skargi szóstego wnioskodawcy zostało odroczone i Trybunał postanowił rozpoznać ją pod nowym numerem (skarga nr 17299/12).

Trabelsi przeciwko Belgii

4 września 2014 r. (wyrok)

Sprawa ta dotyczyła ekstradycji, do której doszło pomimo zastosowania przez Trybunał środka tymczasowego na podstawie Art. 39 [Regulaminu Trybunału](#)³, obywatela Tunezji z Belgii do Stanów Zjednoczonych, gdzie jest on oskarżony o popełnienie przestępstw terrorystycznych i grozi mu kara dożywotniego pozbawienia wolności. Skarżący zarzucił w szczególności, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych Ameryki może narazić go na traktowanie niezgodne z Artykułem 3 Konwencji. Stwierdził on w tym względzie, że niektóre przestępstwa, na których oparto decyzję o ekstradycji zagrożone są maksymalną karą dożywotnią, która *de facto* jest nieredukowalna i jeśli zostałyby skazany to bez perspektywy na zwolnienie.

Trybunał uznał, że kara dożywotniego pozbawienia wolności, która groziła skarżącemu w Stanach Zjednoczonych była nieredukowalna, ponieważ amerykańskie prawo nie przewiduje mechanizmu właściwego do poddawania rewizji tego typu wyroków, co oznacza, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiła **naruszenie Artykułu 3** Konwencji.

W szczególności Trybunał powtórzył, że wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności na dorosłego sprawcę nie jest zabronione przez żadne z postanowień Konwencji, pod warunkiem, że kara nie jest nieproporcjonalna. Z drugiej strony, aby zapewnić zgodność z Artykułem 3, kara taka nie może być nieredukowalna *de iure* oraz *de facto*. W celu dokonania oceny tego wymogu Trybunał musiał upewnić się, czy o skazanym na dożywocie można powiedzieć, że ma jakiegokolwiek perspektywy na zwolnienie oraz czy prawo krajowe przewiduje możliwość rewizji kary dożywotniego pozbawienia wolności pod kątem jej zmniejszenia, darowania lub zakończenia albo warunkowego zwolnienia skazanego. Ponadto skazany musiał zostać poinformowany o warunkach umożliwiających dokonanie takiej zmiany na początku wykonywania kary. Trybunał powtórzył również, że Artykuł 3 nakłada na Układające się Strony zobowiązanie do nieprzenoszenia osób do Państw, w których grozi im realne ryzyko bycia poddanym zabronionemu niewłaściwemu traktowaniu. W omawianej sprawie Trybunał uznał, że w świetle wagi przedstawionych skarżącemu zarzutów, dotyczących działalności terrorystycznej oraz faktu, że wyrok mógłby zostać wydany tylko po rozważeniu przez sąd wszystkich istotnych okoliczności łagodzących i obciążających, uznaniowa⁴ kara dożywotniego pozbawienia wolności nie byłaby rażąco nieproporcjonalna. Trybunał stwierdził jednakże, że władze USA nie przedstawiły żadnych konkretnych gwarancji, że skarżący nie zostanie skazany na nieredukowalną karę dożywotnią. Trybunał zauważył również, że choć prawodawstwo USA przewiduje różne możliwości redukcji kary dożywotnia (w tym prezydenckie prawo łaski), które dają skarżącemu szanse na zwolnienie, to nie przewiduje żadnej procedury równoznacznej z mechanizmem rewizji tego typu wyroków dla celów Artykułu 3 Konwencji.

Skarga w toku

Harkins przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 71537/14)

Skarga zakomunikowana rządowi Wielkiej Brytanii w dniu 31 marca 2015 roku

Sprawa ta dotyczy nakazu ekstradycji skarżącego w celu postawienia go przed sądem pod zarzutem popełnienia zabójstwa pierwszego stopnia w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Skarżący utrzymuje, że jego ekstradycja naruszyłaby Artykuł 3 (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) oraz 6 (prawo do rzetelnego procesu) Konwencji, ponieważ skazanie za zabójstwo pierwszego stopnia w Stanach Zjednoczonych wiąże się z wymierzeniem obowiązkowej kary pozbawienia wolności bez możliwości zwolnienia warunkowego.

Trybunał powiadomił rząd Wielkiej Brytanii o skardze i przedstawił stronom pytania w myśl Artykułu 3 (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania), 6 (prawo do rzetelnego procesu) oraz 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji.

³ Środki tymczasowe są środkami podejmowanymi w ramach procedury toczącej się przed Trybunałem, które są wiążące dla danej Strony. Nie przesądzają one o dalszych decyzjach Trybunału dotyczących dopuszczalności lub meritum przedmiotowej sprawy. Jeśli Trybunał dopuści wniosek o środek tymczasowy, wydalenie skarżącego zostaje wstrzymane na czas badania skargi przez Trybunał (jednakże Trybunał śledzi sytuację skarżącego i może znieść środek tymczasowy podczas rozpatrywania sprawy). Patrz też opracowanie dotyczące "[Środków tymczasowych](#)".

⁴ „Uznaniowa” w rozumieniu, że sędzia może zasądzić karę mniej dotkliwą poprzez wymierzenie kary pozbawienia wolności na określoną liczbę lat.

